

Fire vinkler på laiv som kunst

Af Carsten Andreasen – februar 2002

Dette er anden artikel i en serie. Den første "Grundlæggende interaktionsteori for levende rollespil" er skrevet af Morten Gade. Formålet med artikelserien er at grundlægge en dansk teoriskole for levende rollespil.

Laiv er en kunstform, der endnu er ny, og mestendels har hjemme i et ungt undergrundsmiljø. For at laiv skal kunne udvikle sig som kunstform, er det nødvendigt at kunne forstå, hvad det er, der gør laiv til kunst, og ikke mindst hvad der gør laiv interessant som kunstform. Det er derfor påtrængende at diskutere dette emne, og til dette formål vil jeg i det følgende forsøge at skabe et begrebsapparat til diskussion af laiv som kunstform.

Denne artikel har således til formål at introducere laiv som kunst og beskrive nogen af de overordnede begreber der knytter sig hertil. Først vil jeg undersøge årsagerne til laivs popularitet i de senere år, som ellers er kendetegnet ved et hidtil uset antal præfabrikerede underholdningsmuligheder - Dette vil ske ud fra Howard Slaters teori om *post-media operators*. Dernæst vil jeg beskrive laivs form og udtryk som kunst. Først med udgangspunkt i Wagners *gesamtkunst* begreb og siden ved at præsentere en teori om laiv som metakunst. Slutteligt vil jeg argumentere for laivs særlige karakteristika som kunst i forhold til dets demokratiske skabelse.

Post-Media operators

Den engelske tænker Howard Slater har med begrebet *post-media operators* beskrevet det fænomen; at en stor del af de ellers fortabte *generation X* og *generation nåh* har fravalgt massemedierne og er begyndt at skabe kultur og kunst selv. Årsagerne til dette fravalg udtrykker Slater på følgende måde:

"One space, one time, one person just one step ahead of boredom and resignation." (Howard Slater - http://www.ele-mental.org/ele_ment/said&did/post-media_operators.html).

Disse såkaldte *post-media operators* skaber kultur og åndeligt liv gennem fester, små pladselskaber. Deres våben mod kedsomheden er kopimaskiner og cd-brændere. Med en kopimaskine i den ene hånd og en mus i den anden skabes kultur, netværk, kunst og først og fremmest frihed fra massemediernes bedøvelse. Disse initiativer og deres konsekvenser beskriver Slater således:

"...noticeable desire for those driven and miniaturised activities that exist and thrive without giving a thought to the increasingly "calm perspectives" of a transparent media. The media, like the record industry, has become a centralised zero."

Laiv bevægelsen er netop et udtryk for den modstand mod massemedierne som Slater beskriver. Vi gør det selv, og kun hvis alle er med, skabes der noget – Den kultur kan, og vil ikke købes af AOL Time Warner. Det er, som jeg vil argumentere for nedenfor, ikke muligt at være med til eller beskue et laiv uden at skabe kultur selv. Laiv er dermed et kraftigt udtryk for dette skift fra massemedier til medier.

Sidst, men ikke mindst muliggør laiv demokratiske eksperimenter med de klassiske historier. Med sin venden tilbage til en mere kollektiv fortælletradition kan laiv være til at bryde den ensidige formidlingstradition, som massemedierne har opbygget.

Gesamtkunst

Richard Wagner stod fadder til begrebet Gesamtkunst eller 'Det forenede kunstværk' - en sammensmeltning af alle kunstformer, musik, poesi, drama, maleri og sang blev bragt sammen til en ny udtryksform. Wagner så sin måde at lave opera på som et udtryk for gesamtkunst, en opera som fx 'Den Flyvende Hollænder' hvor arierne, scenografien, arbejdet i orkestergraven og alting gik op i en højere enhed, var gesamtkunst.

Forskellen på gesamtkunst og det moderne kunstbegreb multimediekunst er at multimediekunsten, er en kunstform, der på eksperimental form blander to eller flere kunstformer med det formål at lade dem støtte hinanden i skabelsen af kunstværket. I gesamtkunst anvendes de traditionelle kunstformer naturligt og uundgåeligt i skabelsen af værket. Sammenblandingen af kunstformer er således ikke med til at skabe værket, men en nødvendig og ligefrem naturlig del af værket.

Men dette stykke gesamtkunst eller Total Kunstwerk, hvori der indgår mennesker og maskiner, natur og poesi, malerkunst og sang og sidst, men ikke mindst rummet i sig selv har fundet en moderne form i laiv. Laiv trækker netop på alle andre kunstformer og forener dem. Ingen andre kunstformer kan indeholde alle andre kunstformer i sig. Laiv er således set i forhold til gesamtkunst begrebet, den endelige og sidste form for kunst.

Metakunst

Laiv er metakunst i og med, at der aldrig bliver et færdigt kunstværk før end, det igen er væk. Der er så at sige ikke noget produkt – ikke noget værk. I modsætning hertil står åbenlyst maleriet med sit meget fysiske slutprodukt, men også performancekunst, der nok har en flygtigform, men stadig er etableret som det færdige kunstværk, mens det bliver fremført. I laiv er kunstværket flygtigt og eksisterer kun i et kontinuum mellem start og slut, uden at antage en endelig form, hvor det vil være muligt at definere, at *nu* er det kunst. Laiv er således en form for kunst uden klimaks.

Dette forhold illustreres med følgende korte sætning:

Et laiv værk går mod et slutprodukt - Andre kunstværker er et slutprodukt

The consumer of the piece of art is the artist self

I et laiv bliver alle en del af den kreative proces. Det er ikke muligt at opfatte kunstværket uden selv at være en del af det – og værket kan dermed ikke beskues uden, at beskueren er en del af den kreative proces, og således selv bliver kunstner. Således er laiv en radikal virkeliggørelse af Joseph Beuys' berømte udsagn: "Everybody is an artist" - Enhver er kunstner.

Det faktum at det ikke er muligt at opfatte kunstværket (laivet) uden selv at være en del af det, gør også at det ikke er muligt at opfatte hele kunstværket (laivet), men kun dele heraf. Dette skyldes at beskueren position i forhold til kunstværket altid vil være indefra. Når værket beskues indefra vil det være i en begrænset vinkel hvor værket ikke kan overskues, ofte pga. rent fysiske forhold, men også fordi at værket opstår i den enkeltes rolles interaktion med sine omgivelser. Netop betydningen og formidlingen af denne interaktion er subjektiv.

Som konsekvens af beskuerens indtræden og aktive deltagelse i kunstværket forandres det vante forhold mellem subjekt og objekt fordi beskueren (subjektet) er en del kunstværket (objektet), og dermed beskuer sig selv. Hermed sker en objektgørelse af subjektet i kunstnerisk henseende.

At opfatte laivet som kunstværk kræver derfor ikke en bevidstliggørelse hos beskueren. Dette skyldes to sammenhængene forhold, nemlig at beskueren på en gang er subjekt og objekt og den nødvendige dualisme mellem rollen og deltageren. Dette kan betegnes som *det dobbelte personbegreb* eller *Orwelske dobbelttænkning*, altså det faktum at deltageren er tvunget til at anerkende sin væren som både rollen og sig selv på en gang. Det er således muligt, med Mads Aholas ord at: "Deltageren oplever moralen som rollen aldrig erkender". Denne oplevelse sker måske først efter laivets afslutning - måske aldrig, men muligheden foreligger ikke desto mindre.

Afrunding

Laivs udtryk som kunstform er blevet diskuteret i det ovenstående. Dermed ikke sagt at al laiv er kunst, blot at laiv kan være kunst og i sin kunstform er interessant, fordi den har en række karakteristika, der gør den unik og ikke mindst moderne - eller måske rettere post-moderne.